

Т.О. Чайка, канд. екон. наук, асистент
К.О. Грицевська, магістрант
Миколаївський національний аграрний університет

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств в умовах виникнення різноманітних форм власності, оскільки кожен власник повинен враховувати потенційні можливості збільшення прибутку (доходу) підприємства, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки ефективності аграрних підприємств та поліпшення їх фінансового стану в умовах ринкових перетворень знайшли відповідне відображення у наукових працях вчених-аграрників: О.М. Бандура, Т.І. Литвиненко, О.Ю. Коваленко, П.І. Коробова, М.Й. Маліка, П.І. Орлова, К.Я. Петрова, Є.Д. Пономаренко, А.М. Поддєрьогіна, Т.О. Чайки та ін. Незважаючи на значну кількість праць, усе ж відчутною є потреба проведення методологічної діагностики на предмет забезпечення діяльності підприємства необхідними для функціонування та подальшого розвитку фінансовими ресурсами.

Однак зміна ринкових умов господарювання вимагає оновлення існуючої методики оцінки фінансового стану аграрних підприємств, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Формулювання цілей статті. Основною метою дослідження є вдосконалення аналізу фінансового стану аграрного підприємства, пошук резервів його поліпшення в ринкових умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Ринкова трансформація підприємств у сільському господарстві вимагає якісно нового підходу до оцінки фінансового стану підприємств, до його необхідності та значущості в системі фінансового управління. Виняткового значення набуває

визначення кількісних і якісних величин, які б характеризували стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність маневрувати фінансовими ресурсами для досягнення ефективної підприємницької діяльності. Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Дослідження проблем агропромислового комплексу має комплексний характер. Важливими є різноманітні аспекти: політичні, економічні, соціально-психологічні, кадрово-управлінські. Всі вони як елементи єдиного цілого перебувають у діалектичній єдності та взаємозв'язку.

Фінансовий стан – це один з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств. Він представляє собою складну, інтегровану за багатьма показниками характеристику діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями, здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому [4].

Отже, сільське господарство підпорядковується вимогам ринкової економіки, що передбачає необхідність забезпечення результативності, яка відображається показниками ефекту та ефективності. Так, ефект представляє собою кінцевий результат від сільськогосподарського виробництва в цілому або проведення тих чи інших заходів (рис. 1).

Враховуючи наші дослідження та особливості сільськогосподарського виробництва, нами виділено такі види ефекту:

1. Економічний – результат використання матеріальних та нематеріальних ресурсів, які необхідні для виробництва продукції: сільськогосподарські угіддя, основні засоби, праця, біологічні активи, інновації тощо.

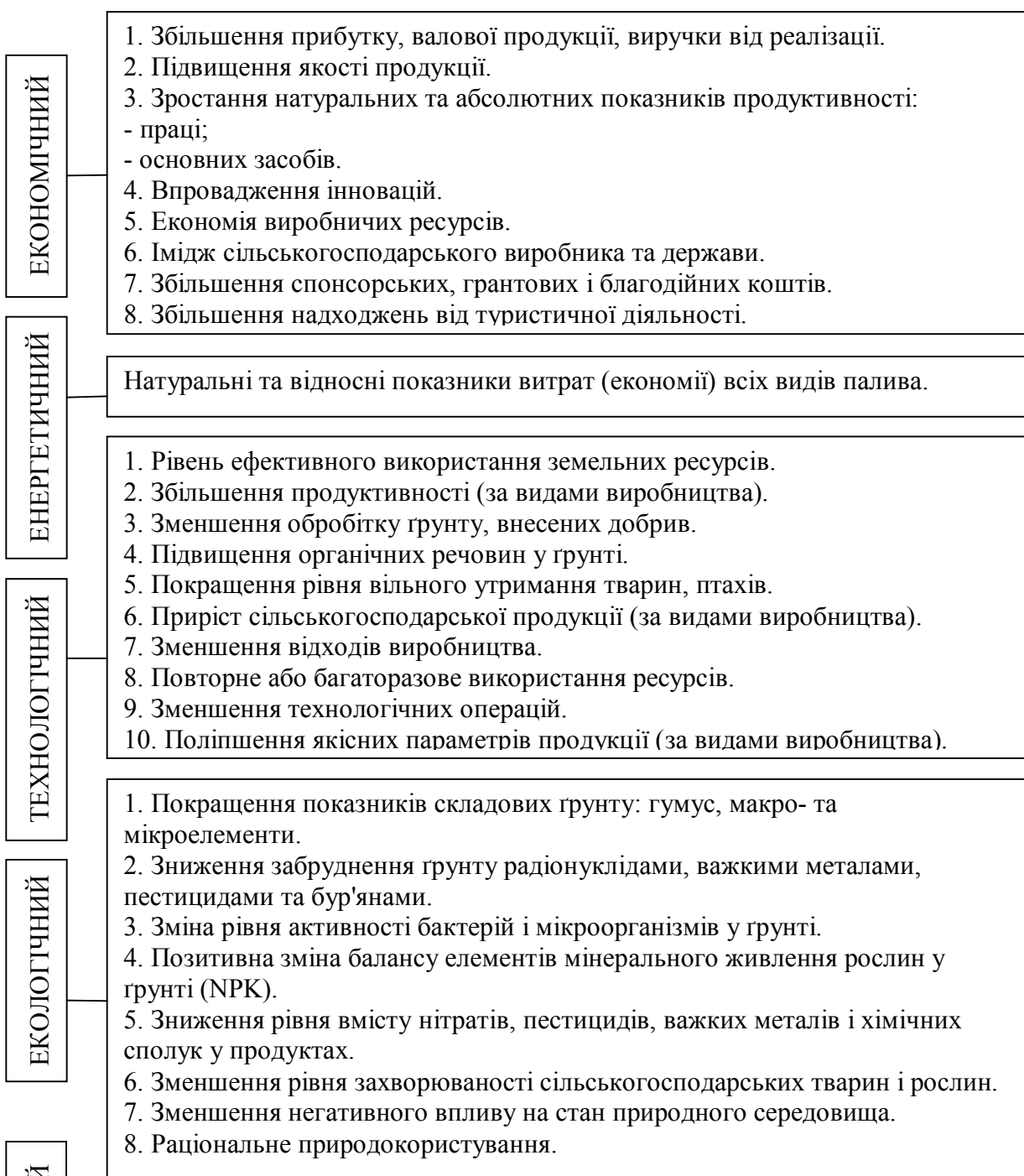
2. Енергетичний – результат використання всіх видів енергії в процесі сільськогосподарського виробництва.

3. Технологічний ефект – результат використання ресурсів, які залучено в сільське господарство як засоби виробництва.

4. Екологічний – стан навколишнього середовища стосовно окремих складових сільськогосподарського виробництва як технологічного процесу, так і його результатів: ґрунт, повітря, бактерії та мікроорганізми, сільськогосподарська продукція тощо.

5. Соціальний – результат впливу сільськогосподарського виробництва на економічну, демографічну, виробничу, культурну та моральну сфери життя людини.

Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й управління виробництвом. Важлива роль у реалізації цих завдань надається економічному потенціалу суб'єктів господарювання. За допомогою аналізу розробляються та впроваджуються стратегія і тактика розвитку підприємства, плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників [3].

Рис. 1. Структура ефекту від здійснення сільськогосподарського виробництва

Джерело: розвинуто ідею [5]

Фінансовий стан підприємства визначається прибутковістю його роботи, оптимальним розподілом прибутку, наявністю власних фінансових ресурсів, раціональним розміщенням основних і оборотних фондів, платоспроможністю та ліквідністю. Якщо підприємство не досягає в цих напрямках необхідних параметрів, то постає питання щодо пошуку резервів, які можуть бути використані для покращання його фінансового стану. Пошук проводиться шляхом ґрунтового аналізу всіх складових його діяльності (рис. 2).

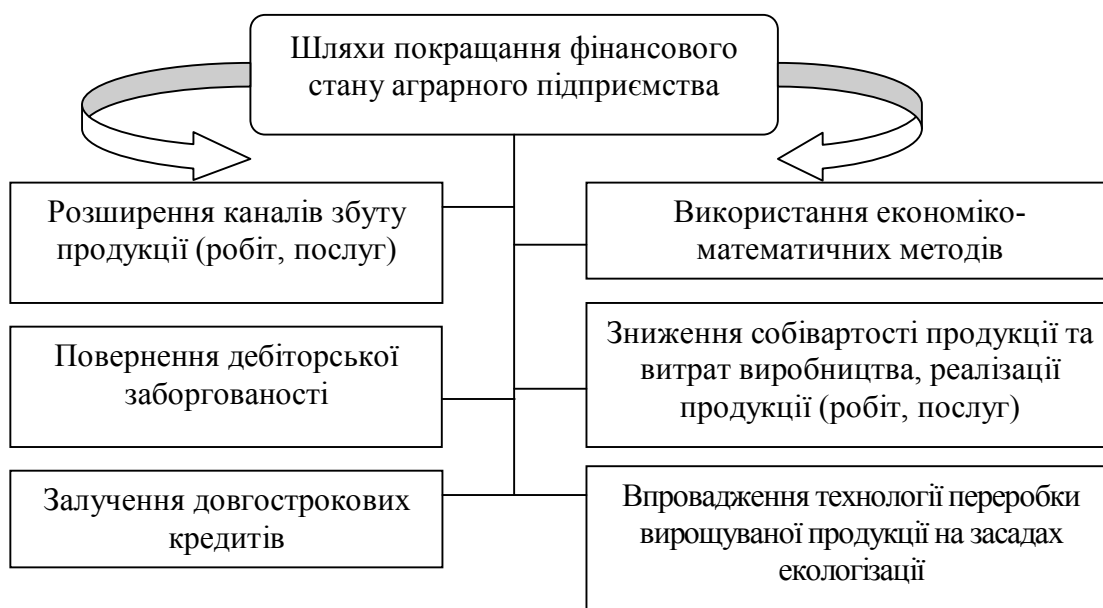

Рис. 2. Шляхи покращання фінансового стану аграрного підприємства

Джерело: власна розробка

Доцільно також відзначити, що одним з перспективних заходів з покращання фінансового стану є його прогнозування за допомогою сучасних методологічних підходів [2]: екстраполяції, визначення термінів оборотності капіталу, складання прогнозного балансу підприємства, аналізу чутливості. Кожен з цих методів має певні переваги та недоліки, що обумовлює необхідність їх подальшого дослідження та вдосконалення.

Висновки. Отже, оцінити реальний фінансовий стан підприємства можна тільки на підставі використання належного комплексу показників з урахуванням впливу на них факторів фінансового характеру, а також багатьох інших, які взагалі не піддаються вартісній оцінці. Тому аграрним підприємствам необхідно систематично, детально і в динаміці аналізувати свій фінансовий стан, здійснювати його прогнозування з метою прийняття ефективних економічних та управлінських рішень.

Бібліографічний список: 1. Фінансова діяльність підприємства / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – К.: Либідь, 2009. – 384 с. 2. Коваленко О.Ю. Методичні основи прогнозування фінансового стану підприємства / О.Ю. Коваленко // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского: Сер. «Экономика и управление». – 2011. – Т. 24 (63). – № 1. – С. 78–91. 3. Литвиненко Т.І. Основні напрямки реформування системи кредитування в аграрному секторі / Т.І. Литвиненко // Вісн. аграр. науки Причорномор'я. – 2009. – Вип. 2. – С. 119. 4. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 4-те вид., переробл. та допов. – К.: КНЕУ, 2010. – 571 с. 5. Чайка Т.О. Ефективність органічного сільського господарства в Україні / Т.О. Чайка // Вісн. Полтав. держ. аграр. академії. – Полтава, 2011. – № 4. – С. 160–164.

Чайка Т.А., Грицевская К.А. Пути усовершенствования оценки финансового состояния аграрных предприятий. В статье обоснована необходимость использования усовершенствованных показателей для оценки финансового состояния аграрных предприятий. Приведены основные виды эффекта от осуществления сельскохозяйственного производства, раскрыта их суть. Определены пути улучшения финансового состояния аграрных предприятий.

Chayka T., Grytsevska K. Ways of improvement of an assessment of a financial condition of the agrarian enterprises. In article need of use of

advanced indicators for an assessment of a financial condition of the agrarian enterprises is proved. Main types of effect from implementation of agricultural production are given, their essence is opened. Ways of improvement of a financial condition of the agrarian enterprises are defined.